

СЕКЦІЯ 4 ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 338.3

Басенко І.В.*магістр факультету менеджменту
Миколаївського національного аграрного університету***Савенко О.С.***магістр факультету менеджменту
Миколаївського національного аграрного університету***Клочан В.В.***доктор економічних наук,
професор кафедри менеджменту і маркетингу
Миколаївського національного аграрного університету*

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

INFORMATION SECURITY MANAGEMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

АНОТАЦІЯ

У статті розглядається значення управлінської діяльності в аграрних підприємствах. Окреслено актуальні питання щодо сутності інформації як невід'ємної складової частини управлінського процесу. Проаналізовано поняття «інформаційне забезпечення». Встановлено, що першорядною умовою підвищення ефективності управління виробництвом аграрних підприємств є наявність відповідного повного, достовірного, актуального та своєчасно використовуваного комплексу інформаційних ресурсів (логічної сукупності інформації про фактичні дані та залежності між ними), що потребує відповідного інформаційно-комунікаційного забезпечення. Розкрито основні теоретико-методологічні засади інформаційного забезпечення управління аграрними підприємствами. Обґрунтовано, що інформаційне забезпечення управління як технологічний процес ґрунтується на системі інформаційних ресурсів. Розроблено власне розуміння інформаційних систем, яке представлено як потоки інформації, носії інформації, а також технічні засоби фіксування, передачі, пошуку й обробки даних. Водночас інформаційне забезпечення процесу управління аграрних підприємств є також інформаційним ресурсом. Доведено, що організація інформаційних систем в аграрному підприємстві, за допомогою яких менеджери отримують необхідні дані для прийняття відповідних управлінських рішень, впливає на подальшу діяльність суб'єкта господарювання.

Ключові слова: аграрні підприємства, управління, структура управління, управлінське рішення, інформація, інформаційні систем, інформаційне забезпечення.

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается значение управленческой деятельности в аграрных предприятиях. Определены актуальные вопросы сущности информации как неотъемлемой составной части управленческого процесса. Проанализировано понятие «информационное обеспечение». Установлено, что первоочередным условием повышения эффективности управления производством аграрных предприятий является наличие соответствующего полного, достоверного, актуального и своевременно используемого комплекса информационных ресурсов (логической совокупности информации о фактических данных и зависимости между ними), что требует соответствующего информационно-коммуникационного обеспечения. Раскрыты

основные теоретико-методологические основы информационного обеспечения управления аграрными предприятиями. Обосновано, что информационное обеспечение управления как технологический процесс основывается на системе информационных ресурсов. Разработано собственное понимание информационных систем, которое представлено как потоки информации, носители информации, а также технические средства фиксации, передачи, поиска и обработки данных. В то же время информационное обеспечение процесса управления аграрных предприятий также является информационным ресурсом. Доказано, что организация информационных систем на аграрном предприятии, с помощью которых менеджеры получают необходимые данные для принятия соответствующих управленческих решений, влияет на дальнейшую деятельность предприятия.

Ключевые слова: аграрные предприятия, управление, структура управления, управленческое решение, информация, информационные системы, информационное обеспечение.

ANNOTATION

In the article the importance of management in agricultural enterprises. Outlined current issues about the nature of information as an integral part of the management process. Analyzed the concept of "information security". Found that a primary condition for improving the management of agrarian production companies is that adequate complete, accurate, relevant and timely information resources used complex (logical set of information about the actual data and dependencies between them), which requires appropriate information and communication security. The basic theoretical and methodological foundations of information support of agricultural enterprises. Proved that the information security management as a manufacturing process based on a system of information resources. Developed own understanding of information systems, as represented by the flow of information, media and hardware recording, transmission, retrieval and processing. However, information support of the management of agricultural enterprises is also an information resource. It is proved that the organization of information systems in the agricultural enterprise in which managers get the necessary information for appropriate management decisions affecting the future activities of the entity.

Keywords: farms, management, governance structure, management decisions, information, information systems, information.

Постановка проблеми. Високий темп розвитку сучасного аграрного виробництва підвищує вимоги до організації інформаційного забезпечення в системі управління. Критерієм ефективного управління сучасними підприємствами є максимальне задоволення інформаційних потреб усіх учасників виробничо-господарської діяльності. Інформаційне забезпечення управління підприємством передбачає організацію цілеспрямованих масивів інформації та інформаційних потоків, яка включає збирання, зберігання, опрацювання і передавання інформації з метою аналізу одержаних результатів для підготовки, обґрунтування і прийняття управлінських рішень [1, с. 20]. Тільки систематизована інформація та її глибокий аналіз дають змогу визначити ефективність організаційно-економічних, агротехнічних, соціально-трудових заходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інформаційного забезпечення сільського господарства приділено значну увагу у працях П. Гайдуцького, О. Гребешкова, А. Дацюка, М. Денисенко та І. Колоса, А. Дігтяра, Л. Лаврука та О. Лаврука, В. Перебийноса та А. Світличної, М. Тарасюка та М. Гришка, А. Чернявська, К. Шеннона, Р. Штифанича та інших науковців [1–10].

Так, Л. Лаврук та О. Лаврук убачують у розробці і прийнятті управлінських рішень складний процес, здійснення якого повинно опиратися переважно на повну і достовірну інформацію, адже інформаційне навантаження управління щоденно зростає, що часто призводить до випадання з поля зору важливих виробничих і організаційних тенденцій. У цьому сенсі значну роль слід надавати інформаційному забезпеченню системи управління підприємством, ефективність якого визначає кінцеву результативність його функціонування [2].

Вивчаючи особливості інформаційного забезпечення управління, М. Тарасюк та М. Гришко наголошують на тому, що особливістю розвитку сучасних світових спільнот є перехід до нової сходинки еволюції – інформаційної стадії розвитку. За стрімкістю і масштабністю розповсюдження це явище є унікальним, оскільки ніякий інший вид виробництва і ніяка інша технологія не запанували у світі так швидко, надійно і практично [3].

Особлива роль інформації та інформаційних ресурсів у діяльності сучасних підприємств зумовлена їх безпосередньою участю у будь-яких економічних процесах та постійно зростаючим рівнем інформатизації ринкового середовища. Згідно з визначенням К. Шеннона, інформація – це ті повідомлення, які зменшують невизначеність у одержувача інформації [4].

П. Гайдуцький попереджає, що, безумовно, в умовах євроінтеграції аграрного сектору Україна зазнає неймовірних випробувань. Тому на даний час постала необхідність у поліпшенні якості інформаційного забезпечення в сільському господарстві, яка зумовлена тим, що,

Угода з ЄС передбачає серйозні коригування нормативних практик в Україні, зокрема у сферах конкуренції, державної допомоги, державних закупівель, вживання санітарних і фітосанітарних заходів, технічного регулювання, захисту прав інтелектуальної власності, забезпечення сталого розвитку та ін. [5].

Таким чином, інформаційне забезпечення діяльності аграрних підприємств, ураховуючи особливості його участі в усіх виробничо-господарських процесах, має ґрунтуватися на комплексному використанні потенційних і наявних інформаційних ресурсів. Тому майже всіма дослідниками запропоновані сучасні методи їх ефективного консультування, впровадження у виробництво сучасних технологій, передового досвіду господарювання.

Мета статті полягає у дослідженні й аналізі значення інформаційного забезпечення в оптимізації управлінських процесів аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному аграрному виробництві інформація є не менш важливим фактором, ніж земля, праця та капітал, проте вона не має ні форми, ні виміру, і для надання їй вигляду та форми, придатної для використання, потрібна впорядкована система її кругообігу. На сьогоднішній день ефективне функціонування підприємств у реаліях сучасної економіки залежить від однієї важливої умови – постійного отримання, оновлення й аналізу достовірної та оперативної інформації.

Інформація – це один із найважливіших ресурсів, який є рушійною силою в управлінській діяльності, тому зі збільшенням інформаційних потоків та необхідності прийняття управлінських рішень, які спрямовані на оптимізацію виробничих процесів, постає питання впровадження комплексних інформаційних систем [6, с. 14].

Інформаційні системи – це потоки інформації, носії інформації, а також технічні засоби фіксування, передачі, пошуку й обробки даних. Інформаційні системи є наріжним каменем не тільки в процесі управління продуктивністю підприємства, але й на всіх інших етапах його економіко-господарської діяльності. Інформаційне забезпечення процесу управління підприємством – це інформаційні ресурси і спосіб їх організації, за допомогою яких керівництво отримує необхідні дані для прийняття відповідних управлінських рішень щодо подальшої діяльності аграрного підприємства. При цьому система управління підприємством включає організаційну структуру та структуру управління.

Організаційна структура аграрного підприємства – це сукупність підрозділів і служб виробничого, допоміжного, культурно-побутового й господарського призначення. Вона відображає внутрішню будову підприємства й організаційне поєднання структурних одиниць, які діють на основі кооперації і поділу праці.

Структура управління – це склад органів і працівників управління, а також система їх субпідлеглості та взаємодії в процесі управління виробництвом [7, с. 4]. Кожна система управління для виконання своїх функцій потребує високого інформаційного забезпечення, тому чим повніше і достовірніше інформація, чим оперативніше та якісніше її опрацьовано, тим вище обґрунтованість і потенційна ефективність управлінських рішень і дій [8, с. 206].

«Управління є за своєю суттю підготовкою, прийняттям і реалізацією ланцюга послідовних рішень керованою підсистемою на основі інформації, що відбиває стан системи і навколишнього середовища, проміжні і кінцеві результати функціонування системи, інформації про виконання рішень», – зауважує В. Афанасьєв.

Виробникам аграрної продукції за сучасних ринкових умов господарювання необхідно володіти інформацією про стан виробництва, ціни, кон'юнктуру на ринку та багато інших факторів. Своєчасне і повне отримання інформації дає змогу прийняти стратегічні рішення, вжити необхідних заходів.

Управлінське рішення – результат творчого цілеспрямованого аналізу (проблемної) ситуації, вибір шляхів, методів і засобів її вирішення. Рішення – це основна форма оформлення управлінської інформації. Рішення розподіляє інформаційну діяльність в управлінні на дві частини – попередню та наступну. На попередній стадії відбувається виявлення обставин, факторів, причин, що викликають необхідність прийняття управлінських рішень, визначають конкретні ресурси. На наступній стадії відбувається поширення положень і вимог управління рішень і доведення їх до виконавця, постійний аналіз їхнього сприйняття на виконавчому рівні. Підвищення ефективності використання інформаційних систем досягається шляхом наскрізної побудови і сумісності інформаційних систем, що дає змогу усунути дублювання і забезпечити багаторазове використання інформації, установити визначені інтеграційні зв'язки, підвищити ступінь використання інформації [7, с. 18–19].

Інформаційне забезпечення поширює інформацію для користувачів, необхідну для вирішення управлінських, науково-виробничих та інших питань, що виникають у процесі діяльності. Зміст кожної конкретної інформації визначається потребами управлінських ланок і процесів управління для прийняття обґрунтованих раціональних рішень. У зв'язку із цим інформація має відповідати основним вимогам, серед яких:

- точність: дані повинні мати однозначний зміст і не припускати різних тлумачень;
- періодичність: своєчасне періодичне надходження інформації у відповідний структурний підрозділ чи до конкретного співробітника;
- повнота: кількість інформації повинна бути достатньою для оцінки ситуації і прийняття рішення на певному рівні управління;
- корисність: інформація не повинна міс-

тити в собі дані, які непотрібні для вирішення проблем управління;

- доступність: інформація повинна подаватися в такому вигляді, який не потребує додаткової переробки та не утруднює процес прийняття рішення.

Умови ефективного використання сучасних інформаційних технологій передбачають, що темпи зростання прибутку підприємства мають випереджати темпи зростання витрат на інформатизацію. Визначення джерел отримання інформації передбачає виявлення суб'єктів та об'єктів, які забезпечують підприємство та підрозділи інформаційними ресурсами, що містять необхідну інформацію. Під час вибору джерел доцільно використовувати кількісні оцінки ефективності отриманої інформації з урахуванням умов її використання в діяльності підприємства [8, с. 16–17].

Існують певні недоліки в сучасному забезпеченні інформацією сільгоспвиробників: недостатнє матеріально-технічне та програмне забезпечення для створення автоматизованих систем управління інформаційними ресурсами, а саме забезпечення в сільській місцевості засобами збору та обробки інформації, застарілість та недоступність її, застарілі методи збору інформації та неоперативна її передача. Усвідомлення та вчасне впровадження інформаційного забезпечення управління забезпечать прийняття ефективних управлінських рішень стосовно виробництва та реалізації продукції [7, с. 6–7]. Вирішення цих проблем можна виконати через упровадження в управлінську діяльність підприємства чітко сформованої інформаційної системи. Використання автоматизованих інформаційних систем покращить часові характеристики управлінських процесів, прискорить процес обробки інформаційних ресурсів та забезпечить контроль над процесом управління на основі змін у використанні та організації роботи з інформаційними ресурсами, а саме дасть змогу:

- значно скоротити управлінський персонал підприємства, який займається роботою щодо збору, обліку, зберігання й обробки інформаційних ресурсів;
- швидко, якісно і надійно виконувати отримання, облік, зберігання й обробку інформаційних ресурсів підприємства;
- забезпечити у потрібні терміни керівництво і управлінсько-технічний персонал підприємства якісною інформацією;
- координувати дії, що досягається за рахунок швидкого доступу до необхідної інформації в межах підприємства [10, с. 398].

Висновки. Отже, всі аграрні підприємства у процесі своєї діяльності стосовно управління повинні опиратись на інформаційне забезпечення системи управління, яка, своєю чергою, має ґрунтуватись на достатній для прийняття управлінських рішень інформації. При цьому інформаційне забезпечення управління діяльністю підприємства слід розуміти як систему

цілеспрямованих заходів щодо збирання, аналізу та доведення до відповідних підрозділів необхідної інформації, що відповідатиме вимогам ринку збуту, у результаті чого буде забезпечена висока ефективність діяльності окремих його підрозділів і підприємства в цілому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Денисенко М.П. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством / М.П. Денисенко, І.В. Колос // Економіка та держава. – 2006. – № 7. – С. 19–24.
2. Лаврук Л.В. Інформаційне забезпечення системи управління підприємством / Л.В. Лаврук, О.С. Лаврук // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – 2011. – Вип. 19. – С. 171–176.
3. Тарасюк М.В. Сутність й особливості інформаційного забезпечення управління торговельними мережами / М.В. Тарасюк, М.Г. Гришко // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2014. – Вип. 2. – С. 293–303.
4. Шеннон К. Работы по теории информации и кибернетике / К. Шеннон. – М.-Л., 1963. – 32 с.
5. Гайдуцький П. Україна – ЄС: проблеми інтеграції / П. Гайдуцький // Дзеркало тижня. – 7 червня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agroconf.org/content/gayduckiyukraina-es-problemy-integracii>.
6. Дігтяр А.О. Інформація як атрибут державно-управлінської діяльності / А.О. Дігтяр // Держава та регіони. Серія «Державне управління». – 2010. – № 2. – С. 14–18.
7. Дацюк А.А. Інформаційне забезпечення управління витратами допоміжних виробництв на аграрних підприємствах / А.А. Дацюк // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2010. – № 7. – С. 3–8.
8. Гребешков О.В. Інформаційне забезпечення діяльності підприємства: інформаційні джерела та джерела їх задоволення / О.В. Гребешков // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – С. 205–208.
9. Перебийніс В.І. Удосконалення системи управління сільськогосподарським підприємством у ринкових умовах / В.І. Перебийніс, А. Світлична // Економіка АПК. – 2009. – № 7. – С. 17–24.
10. Чернявська І.В. Дослідження ефективності використання інформаційних ресурсів промислового підприємства / В.І. Чернявська // Економічний аналіз. – 2008. – № 2(18). – С. 397–399.